

конкурентоспроможності як товару, тобто освітніх послуг, так і спектр показників, що беруть участь в даній оцінці, методи й моделі, що дозволяють оцінити перспективи розвитку з погляду масштабів зростання, стабільності місткості ринку, перспектив інноваційних технологій.

Отже, рівень конкурентоспроможності загальноосвітнього навчального закладу в остаточному підсумку визначає рівень конкурентоспроможності економіки держави, оскільки безпосередньо бере участь у конкурентній боротьбі на внутрішніх і зовнішніх ринках. В умовах спаду виробництва проблема підвищення рівня конкурентоспроможності ЗНЗ стає особливо актуальною.

Секція 2. Психологічні проблеми педагогічної діяльності

ВЗАЄМОДІЯ СТИЛІВ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ

Мирошниченко Ю.О., аспірант СумДУ

Спільне завдання психології, соціології та педагогіки - полегшити взаєморозуміння і сприяти духовному й інтелектуальному розвитку людей і суспільства в цілому. Взаєморозуміння багато в чому залежить від стилів мислення. Вважається, що стиль мислення - це система розумових способів дії, прийомів, методів і відповідних їм розумових стратегій, які спрямовані на розв'язання завдань певного класу, і які детерміновані цими завданнями. Під стилем мислення розуміють відкриту систему інтелектуальних стратегій, прийомів, навичок і операцій, до яких особистість схильна в силу своїх індивідуальних особливостей (від системи цінностей і мотивації до характерологічних властивостей) [2].

Деякі дослідники визначають стиль мислення як систему нормативних приписів, що формують підхід до діяльності і її результатів [3]. На думку А. Н. Уайтхеда, одним з основних завдань освіти є розвиток мислення студентів. У роботах А. Харрісона, Р. Бремсона й доповнених А.Л. Алексеевим і Л.А. Громовою аналізується взаємозв'язок між стилями мислення й способами сприйняття, переробки й видачі інформації. Основна ідея даної

теорії полягає в тому, що люди можуть бути охарактеризовані в термінах законодавчого, виконавчого, оцінювального, локального, глобального, ліберального й консервативного стилів мислення. Одним з головних припущень теорії Р.Дж.Стернберга є те, що стилі мислення проявляються як при розв'язанні чисто розумових завдань, так і в контексті будь-якої іншої діяльності, що дозволяє застосовувати цю теорію при дослідженні будь-якої специфічної діяльності, зокрема викладання й навчання [1]. Аналогічна позиція представлена в роботах А. Харрісона й Р. Бремсона, які виділили п'ять інтелектуальних стилів залежно від того, який тип проблем і які способи їх розв'язання виявилися кращими для конкретної людини: синтетичний, ідеалістичний, прагматичний, аналітичний і реалістичний.

Ми висунули гіпотезу про необхідність погодження стилю мислення викладача й студента для успішного навчання в університеті. Наші дослідження виконані в рамках теорії психічного самоуправління, запропонованої Р.Дж.Стернбергом. Відповідно до даної теорії, стиль мислення - це здатність до вибору індивідуально-своєрідних способів пізнавальної взаємодії з навколишнім світом залежно від особливостей організації індивідуального ментального досвіду й об'єктивних вимог конкретної ситуації. Однак необхідно зазначити, що Стернберг принципово розрізняв стилі мислення й здібності: здібності характеризують те, що людина може зробити, тоді як стиль - те, як він воліє використати свої здібності, тобто спосіб реалізації здібностей. На його переконання, стилі як способи пізнання не корелюють із показниками інтелектуальних здібностей.

Наші дослідження проводилися на кафедрі управління (факультет економіки й менеджменту) СумДУ. Викладачам і студентам першого й другого курсів було запропоновано запитальник для визначення стилю мислення.

Таблиця 1. Запитальник для визначення стилю мислення для викладачів

Вид	Характеристика
Законодавчий	Я намагаюся ставити своїх студентів у такі ситуації, у яких вони могли б знайти розв'язання проблеми своїм власним шляхом
Виконавчий	Я надаю перевагу використанню методичних розробок і рекомендацій

Оцінювальний	Одним з головних завдань викладання є оцінювання успіхів студента
Локальний	Я люблю давати своїм студентам завдання, виконання яких вимагає ретельної й детальної роботи
Глобальний	Я вважаю, що викладачі повинні перш за все звертати увагу на концептуальне, а не фактичний зміст своїх занять
Ліберальний	Я змінюю зміст і стиль своїх занять щороку
Консервативний	Я згодний з тим, хто виступає за зміцнення дисципліни на заняттях і повернення до традиційних методів навчання.

Опитування показало, що більшість викладачів дотримуються законодавчого стилю мислення (40%), при цьому значна частка консервативного (20%), глобального (15%), виконавчого (14%), локального (7%).

Таблиця 2. Запитальник для визначення стилю мислення для студентів

Вид	Характеристика
Законодавчий	Я завжди намагаюся знаходити своє власне розв'язання проблеми
Виконавчий	Я добре справляюся з роботами на перевірку вивченого
Оцінювальний	Я люблю висловлювати свою точку зору й критично оцінювати інші
Локальний	Я, звичайно, розділяю проблему на кілька частин і працюю з кожною із цих частин, не прагнучи глянути на проблему як ціле
Глобальний	Я люблю ставити запитання, що стосуються загального контексту досліджуваного матеріалу
Ліберальний	Я підходжу до вирішення кожної проблеми з уявою і винахідливістю
Консервативний	Я дотримуюся традиційних способів вирішення проблем

Результати аналізу опитування студентів наведені на рис. 1. Законодавчий стиль мислення (23%) переважає в студентів, однак значна частка консервативного (21%) і оцінювального (19%), при цьому найменша частка локального (2%) і виконавчого (5%) стилів мислення.

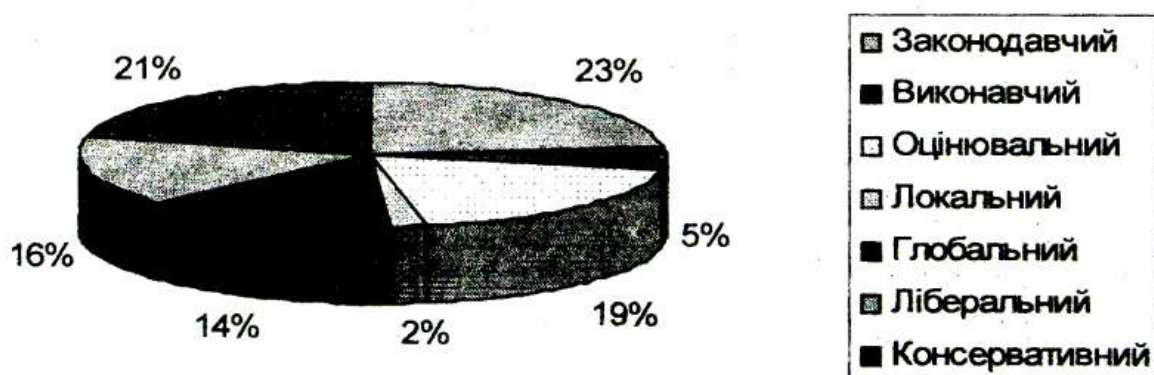

Рисунок 1 - Стилi мислення студентiв

Таким чином, опитування показало збіг пропорцій між стилями мислення студентів і викладачів. Це означає можливість продуктивної роботи на заняттях, наявність інтересу в студентів і успішне засвоєння матеріалу. Перевага законодавчого стилю мислення показує, що й студенти, й викладачі на кафедрі управління надають перевагу самостійному вирішенню проблеми; люблять працювати із проблемами, що вимагають використання креативних стратегій; схильні самі планувати власну діяльність (тому болісно реагують на будь-який зовнішній контроль своєї інтелектуальної поведінки), їх відрізняє розвинена уява. Так як, кафедра управління випускає фахівців з менеджменту, саме такий стиль мислення й необхідний для успішної професійної діяльності.

Література:

1. Sternberg R.J. Thinking styles: Keys to understanding student performance // Phi Delta Kappan. 1990. Vol. 71.
2. Коротаєв А. А., Тамбовцева Т. С. Дослідження індивідуального стилю педагогічного спілкування // Питання психології, 1990. - № 2. - С. 62-69.
3. Либин А. В. Сильові особливості пізнавальних процесів і навчальна діяльність // Розвиток і діагностика здібностей / Під ред. В. Н. Дружиніна, В. Д. Шадрикова. - М., 1991. - С. 131-139.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ ТА ЛІДЕРСТВА

Подужайло О., магістрант СумДУ; Кузікова С.Б., доц.

Дослідження зарубіжних вчених вже давно довели, що високий рівень загального інтелекту (IQ) не гарантує його володарю успіху в кар'єрі або щастя в особистому житті. Не дивлячись на те, що наша культура дотепер сконцентрована на отриманні академічних знань і абсолютно ігнорує емоційний інтелект (EQ), саме від нього залежить успіх кожного топ-менеджера в бізнесі. Тому тема емоційного інтелекту є сьогодні надзвичайно актуальною.

Термін «емоційний інтелект» з'явився в 1993 р. Американські психологи Пітер Салоуей і Джон Майє обґрунтували концепцію EQ в спільній науковій роботі «The intelligence of